

Viite

Asia

Presidentin hallinto arvosteli ympäristöhallintoa

Asiasanat VENÄJÄ, KESTÄVÄ KEHITYS**Hoitaa UM** ITÄ-22**Hoitaa UE** MOS

Koordinoi

Tiedoksi

ITÄ-20; ITÄ-21; ITÄ-23; ITÄ-24; ITÄ-25; KPO-10

BER; PIE

KTM; LVM; MET; METSÄHALLITUS; METSÄNTUTKIMUSLAITOS; METSÄTEOLLISUUS RY;

MMM; MTK; STM; SUOMEN YMPÄRISTÖKESKUS; VM; YM/KVY

Presidentin hallinnon tarkastusyksikkö arvosteli 25.11 julkistetussa raportissa ankarasti ympäristöhallintoa.

Raportissa todetaan, että peruslain kansalaisille takaama oikeus hyvään ympäristöön ei toteudu. Federaation ja subjektien hallinto toteuttaa tehottomasti ympäristönsuojelulakia ja siihen liittyviä säädöksiä. Noin 15 % maan pinta-alasta, jolla alueelle asuu 60 % väestöstä, on ekologisen turvallisuuden kannalta epätydyttävässä tilassa.

Tarkastuksen tulokset on esitelty presidentille. Luonnonvaraministeriö, taloudellisen kehityksen ministeriö, finanssiministeriö ja teollisuusministeriö on määrätty perehtymään raporttiin ja ryhtymään tarpeellisiin toimiin epäkohtien poistamiseksi.

Presidentin hallinnon tarkastusyksikkö julkisti 25.11 erittäin kriittisen raportin ympäristöhallinnosta ja yleisen hallinnon toiminnasta ympäristökysymyksissä. Seuraavassa esitetään tiivistelmä raportista:

Yleistä

Todetaan, että peruslain kansalaisille takaama oikeus hyvään ympäristöön ei toteudu. Federaation ja subjektien hallinto toteuttaa tehottomasti ympäristönsuojelulakia ja siihen liittyviä säädöksiä. Noin 15 % maan pinta-alasta, jolla alueelle asuu 60 % väestöstä, on ekologisen turvallisuuden kannalta epätydyttävässä tilassa. Yli 40 subjektin alueella ylitetään merkittävästi sallittuja ilman ja juomaveden haitallisten aineiden pitoisuuksia. Tuottavan maatalousmaan ala pienenee ja sen laatu huononee. Metsäpalot ovat vakavin metsiä uhkaava tekijä. Teollisuus- ja talousjätteen puutteellinen käsittely on terveysriski. Näiden lisäksi epärationaalinen luonnonvarojen käyttö ja tehoton ympäristöhallinto vaarantavat maan ekologista turvallisuutta.

Luonnonvaraministeriö vastaa ympäristöhallinnosta mutta se ei toteuta riittävän tehokkaasti ympäristövalvontaa. Luonnonvaraministeriö, taloudellisen kehityksen ministeriö ja finanssiministeriö eivät ole tehneet tarpeellisia päätöksiä federaation ekologisten tavoiteohjelmien toteuttamiseksi

eivätkä ne ole turvanneet ohjelmien rahoitusta. Esimerkkejä vuonna 2000 päättyneistä hyvin vajaasti toteutetuista ohjelmista ovat Orenburgin alueen ympäristöohjelma ja Baikalin suojeleohjelma. Ympäristönsuojelun rahoitus on alentunut kymmenesosaan vuodesta 1990.

Ulkomaiset investoinnit

Luonnonvaraministeriö johtaa heikosti ulkomaisten investointien toteutusta. Venäjän hallitus ja EBRD sopivat 110MUSD lainasta ympäristönsuojelukun kehittämiseen. Luonnonvaraministeriön perustama projektien toteutusyksikkö valmisteli lähinnä kalliita suosituksia. Lainasta käytettiin vuoteen 2000 mennessä 47 % ja vain yksi investointiprojekti toteutettiin. Jos toimintaa ei tehosteta, niin jäljellä oleva lainasumma jää käyttämättä.

Subjektien rahoitus

Subjektit eivät rahoita riittävästi ympäristönsuojelua. Niiden osuus alan kehittämisohjelmien rahoituksesta on vain 19 %. Esimerkiksi Krasnojarskissa rahoitettiin 2000-2001 vain kolmasosa suunnitelluista hankkeista ja tänä vuonna ei mitään. Volgogradissa on liikenteen päästöjä kaupungissa vähentävän 3.5 km:n kehätien rakentamisessa menossa 13. vuosi.

Ilman saasteet

Luonnonvaraministeriö ja subjektit eivät toteuta tehokkaasti ilmansuojelulakia. Vuonna 2001 teollisuuden ja asutuksen päästöjen määrä oli 19.1 milj. tn ja se oli 1.6 % suurempi kuin vuonna 2000. Liikenteen päästöt eivät myöskään alene. Metsäpalot vaikuttavat ilman laatuun. Niistä tulee päästöjä vuosittain 9.2 milj. tn, joista 20 %n on haitallisia.

Väestöstä 65 milj. henkeä elää alueella, missä ilman epäpuhtauksien määrä ylittää normit. 31 suuressa kaupungissa, joissa asukkaita on yhteensä 15 milj., on ilman laatu hyvin huono. Aikuisväestön keuhkosairauksien määrä 5 vuodessa 1.7-kertaistunut ja lapsilla 1.5-kertaistunut. Hallituksen vuonna 1999 antamaa asetusta ilmansuojelusta ei ole toteutettu.

Vesiensuojelu

Venäjällä juomaveden laatu on yleensä huono. Noin puolet vedenottamoista käyttää huonompaa pintavettä kuin normit sallivat. Gosgidrometin mukaan tärkeimmät joet ovat pilaantuneita tai osittain vakavasti pilaantuneita; Volga, Don, Kuban, Ural, Ob, Jenisei, Amur. Vesistöihin johdetusta 55 km³:sta jätevettä puhdistetaan riittävästi 10 %. Viime vuosina onnettomuus-tyyppiset päästöt ovat yleistyneet. Eniten niitä on ollut Nevan ja Severnaja Dvinan vesistöalueilla. Vuonna 2001 joka viides kuluttajien juomavedestä otettu näyte ei täyttänyt normeja. Pohjavesien kontrolloimaton käyttö aiheuttaa myös ongelmia.

Kiinteä jäte

Jätelain toimeenpano on puutteellista. Maahan on haudattu 1.9 mrd tonnia myrkyllisiä jätteitä. Vuonna 2001 kaatopaikoille vietiin jätettä 140 milj. tonnia. Merkittävä osa jätteestä viedään ns. epävirallisille lähellä asutusta olevilla hoitamattomille kaatopaikoille. Jätteen käsittely on puutteellista ja päämenetelmä on hautaaminen. Myrkyllisiä jätteitä on haudattu 2.6 milj. kohteeseen yhteensä 30 000 hehtaarin alalle. Viime vuoden jätteestä käsiteltiin vaarattomaksi asti noin kolmannes. Käynnissä olevaa jäteohjelmaa on rahoitettu vain 12 % suunnitellusta. Joillakin alueilla on myös torjunta-aineita hävitetty hautaamalla, mikä on riski.

Eroosio ja maaperän saastuminen

Maaperän ja kasvillisuuden degratoituminen on yleinen ongelma lähes kaikkialla. Viljelymaasta eroosiota esiintyy 59 %:lla. Viime vuosina suuria peltoaloja on jäänyt pois viljelystä; viime vuonna 8 milj. ha, josta viljelyyn kelpaamattomaksi muuttunutta alaa oli 1.2 milj. ha. Lähes 100 milj. hehtaarin alaa uhkaa aavikoituminen Volgan alueella, Zabaikalin alueella, Dagestanissa, Voronezissa, Orenburgissa ja Omskissa. Täyden tuhon partaalla ovat Kalmukian "mustien maiden" ekosysteemit. Maaperä on raskasmetallien saastuttamaa monilla seuduilla teollisuuslaitosten ympärillä esim. Burjatiassa, Karjalassa, Mordoviassa, Novgorodissa ja Samarassa. Öljyn tuotanto pilaa maaperää Siperian ja Eteläisessä federaatiopiirissä. Viime vuonna Komissa, Bashkiriassa ja Tatarstanissa saastui öljyn takia 3000 ha.

Ympäristövalvonta

Luonnonvaraministeriö ei ole ryhtynyt tarpeellisiin toimiin ympäristövalvonnan [ekologitseskaja expertiza] parantamiseksi. Ympäristövalvonnassa on poikettu lain edellyttämästä yhteistyöstä federaation tarkastusviranomaisten kanssa; esim. Piltun-Astohskon satama, Sahalinin toimilupa-asiat ja Atomflotin ydinpolttoainejätteen väliaikainen varastointi. Tarkastusraporttien rekisteröinti on puutteellista ja käsittelyajat ovat liian pitkiä. Alan normien kehittäminen etenee hitaasti. Lakiesitys ympäristöhaittojen korvaamisesta etenee hitaasti ja Venäjä on ainoa teollisuusmaa, jossa ei ole tätä lakia.

Esitykset

Federaation hallitukselle esitetään:

- Lakiesitys ympäristöhaittojen korvaamisesta on tuotava duuman käsittelyyn.
- Tulee kiirehtiä ympäristönsuojelulain toimeenpanoon tarvittavien normien valmistelua.
- Tulee määrätä ministeriöt ja virastot valmistelemaan ekologisesti turvallisen tuotantotekniikan käyttöönottoa ja kehittämään jätehuoltoa.

Tarkastuksen tulokset on esitelty presidentille. Varapääministeri Hristenko määräsi luonnonvaraministeriön (Artjuhov), taloudellisen kehityksen ministeriön (Gref), finanssiministeriön (Uljukajev) ja teollisuusministeriön (Klebanov) perehtymään raporttiin ja ryhtymään tarpeellisiin toimiin epäkohtien poistamiseksi.

Arviointia

Tarkastusraportin kritiikki on yllättävän voimakasta varsinkin kun muistetaan, että presidentti ja hänen hallintonsa korostavat talouskasvun ylläpidon tärkeyttä Venäjän kehityksen jatkuvuuden turvaajana. Voidaan myös ajatella, että presidentin hallinto mahdollisesti tiedostaa sen, että talouskasvu ja ympäristönsuojelun kehittäminen eivät ole välttämättä ristiriidassa keskenään. Ympäristöinvestoinneilla voidaan parantaa tuotannon taloudellisuutta ja kilpailukykyä.

Yleinen käsitys on, että ympäristöhallinto on alistetussa asemassa ja sen vaikutusmahdollisuudet ovat heikot. Tarkastusraporttia voidaan pitää merkittävä periaatteellisena tukena ympäristöhallinnolle. Käytännön merkitys riippuu siitä lisätäänkö myös rahoitusta. Kritiikki kohdistuu ympäristöhallinnosta vastaavan luonnonvaraministeriön lisäksi myös taloudesta vastaaviin keskeisiin ministeriöihin. Vasta näiden ministeriöiden yhteistyönä voidaan saada aikaan merkittävää edistystä.

LIITTEET -